



НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК

№2 (55)
2016 року

Г у ц у а љ щ и н а

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ГУЦУЛЬЩИНА»

ОСТАП СЕМЕРАК - НОВОПРИЗНАЧЕНИЙ МІНІСТР ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ



Народився 27.06.1972 у Львові. У 1994 році закінчив Львівський державний університет ім.І.Франка (спеціальність - фізика). У 1998-му - Національний університет Києво-Могилянська академія (спеціальність - політологія).

Кар'єра і політика.

1989-1994 рр. - активний учасник

студентського руху. Член студентського братства Львівського університету. У 1990 році був учасником студентського голодування на Майдані Незалежності в Києві.

1992 - 1995 рр. - співзасновник і заступник голови студентського братства Національного університету Києво-Могилянська академія.

1994-1996 рр. - координатор програми «Школа молодого політика «Українського фонду підтримки реформ.

З 1996 року - президент Фонду сприяння розвитку політичної та правової культури.

З 1998 року працює завідувачем

секретаріату парламентської фракції партії Реформи і порядок.

З 2002 - го - керівник апарату, завідувач секретаріатом фракції Наша Україна у Верховній Раді.

З листопада 2003 року - голова виконавчого комітету партії Реформи і порядок.

2005-2006 рр. - Завідуючий секретаріатом парламентської фракції ПРП.

2007-2012 рр - Народний депутат України VI скликання від Блоку Юлії Тимошенко. Член комітету Верховної Ради України з питань бюджету. Голова виконавчого комітету партії Реформи і порядок.

Віце - президент всеукраїнського музичного фестивалю «Київська Русь».

З 27 лютого по 2 грудня 2014 року - міністр Кабінету міністрів.

На позачергових виборах восени 2014 року Семерак проходить до Верховної Ради за списками партії Народний фронт.

14 квітня 2016 року Верховна Рада затвердила новий склад Кабміну, в якому Остап Семерак отримав посаду міністра екології та природних ресурсів України.

Політик одружений, має сина і дочку.

ОГОЛОШЕНО КОНКУРС НА ПОСАДУ ДИРЕКТОРІВ ПЗУ

Міністерство екології та природних ресурсів України відповідно до Порядку проведення конкурсного відбору керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.09.2008 № 777, оголосило конкурсний відбір керівників підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства екології та природних ресурсів України.

Конкурсний відбір також стосується керівника НПП «Гуцульщина».

Ми, колектив Національного природного парку «Гуцульщина» поважаємо директора Пророчука Василя Васильовича, заслуженого природоохоронця України, за його достойне керівництво, за господарність та людяність у відношеннях з



підлеглими, який за 14 років плідної праці у галузі заповідної справи довів, що є висококваліфікованим менеджером, займає державницьку позицію, сформував колектив однодумців та вболіває за збереження природи рідного краю.

Висловлюємо Василю Васильовичу щирі підтримку, вважаємо, що сьогодні вкрай необхідно, щоб він залишився директором природно-заповідної установи для забезпечення її нормального функціонування.

Зважаючи на ситуацією, що склалася навколо НПП «Гуцульщина» закликаємо всіх небайдужих стати на захист парку задля збереження природної спадщини Гуцульщини та процвітання природно-заповідної справи в Україні.

Колектив НПП «Гуцульщина»

4 травня 2016 року Міністр екології та природних ресурсів України Остап Семерак спільно з головою Комітету Верховної ради з питань культури і духовності Миколою Княжицьким, першим заступником голови Комітету з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи Анатолієм Дирівим, іншими Народними депутатами, побував з робочою поїздкою в Національному природному парку «Гуцульщина».

Урядову делегацію зустрів заступник директора НПП «Гуцульщина» з наукової роботи Юрій Стефурак. У візит-центрі адміністративного корпусу Міністр поспілкувався із працівниками парку, а заступник з наукової роботи зробив презентацію про діяльність парку. Далі, з ініціативи Остапа Михайловича, робоча група виїхала на проблемні території ДП «Кутське лісове господарство», що входить до складу парку без вилучення у лісокористувачів. Вона оглянула ділянки незаконних рубок лісів на цих територіях, без отримання відповідних лімітів. Міністр відзначив, що ДП «Кутський держлісгосп» постійно ігнорувало вимоги Закону України «Про природно-заповідний фонд України», а саме жодного разу, починаючи з 2010 року не отримувало ліміти на спеціальне використання природних ресурсів і як наслідок безконтрольно, з численними порушеннями здійснювало вирубку лісів Покутських Карпат на території НПП «Гуцульщина». Міністр також відвідав суцільно санітарну рубку на території Шешорського природоохоронного науково-дослідного відділення (ПНДВ) НПП «Гуцульщина» на площі 1,2 га., а також самовільну рубку кількох дерев бука лісового на території цього ж ПНДВ.

За результатами побачено-



го та враховуючи численне ігнорування рішень ряду міністерських комісій Державною екологічною інспекцією в Івано-Франківській області Міністр екології та природних ресурсів дав доручення звільнити керівника Державної екологічної інспекції в Івано-Франківській області, а всіх інших керівників національних парків закликав не допустити порушення природоохоронного законодавства України та, підвищити рівень контролю за дотриманням особливого природоохоронного режиму парків.

Під час прес-конференції, яка відбулась зразу після огляду кімнат-музей та лабораторії екологічного моніторингу науково-просвітницького центру НПП «Гуцульщина», Остап Семерак відмітив, що незаконна і неконтрольована вирубка Карпатських лісів може призвести до екологічної катастрофи в регіоні, в результаті якої можуть розпочатися зсуви ґрунту, масові паводки, знищення червонокнижних видів тварин та рослин та створення реально загрозованої ситуації для населення.

«Ми будемо працювати над розширенням площ заповідних територій, а тих хто буде продовжувати знищення пралісів Карпат будемо суворо наказувати згідно за-

конодавства України», - зазначив Міністр.

Він також висловив сподівання на підтримку Уряду та Президента, а також на злагоду спільну роботу місцевих органів влади та самоврядування. Міністр також зазначив, що зважаючи на виклики сучасності, всі керівники національних природних парків України обиратимуться на відкритих конкурсах.

Окремо Міністр Мінприроди зупинився на досягненнях наукової діяльності НПП «Гуцульщина», він зазначив: «Я хотів би окремо сказати, що ті результати наукової роботи які продемонстрували працівники національного природного парку заслуговують на велику шану і повагу. Я думаю, що ми повинні популяризувати результати цієї роботи, наукових досліджень, оскільки – це є важка популяризація нашого рідного краю, популяризація наших Карпат і це є захист наших Карпат. Коли ми бачимо ту різноманітність яка досліджена, описана, задокументована і зберігається тут у лабораторіях - це є яскравий доказ багатства, яке ми не повинні загубити, а повинні зробити все можливе для того щоб захистити працю людей і захистити те середовище, де формувалася наша культура, формувалися наші промисли, наші пісні - формувалася український народ. Він формувалася тут в цих лісах, як не буде цих лісів ми втрачимо нашу ідентичність, цього допустити не можна і ми цього не допустимо!».

На завершення робочої поїздки Остап Семерак зустрівся з представниками районної влади, керівниками установ та громадськими активістами в залі засідань Косівської райдержадміністрації.

**Юрій СТЕФУРАК,
заступник директора
НПП «Гуцульщина» з наукової
роботи**

ВІЗИТ ДО НІМЕЧЧИНИ

У період з 29 травня по 05 червня 2016 року, у рамках угоди між Урядом Федеративної Республіки Німеччини та Урядом України у сфері охорони довкілля від травня 1993 року, та відповідно до рішення німецько-української керівної групи цієї угоди, Федеральним агентством з охорони навколишнього середовища (BFN) на заовлення Федерального міністерства навколишнього середовища, охорони природи, будівництва та ядерної безпеки Німеччини (BMUB), у рамках проекту на 2016-2020 роки з питань розвитку потенціалу природоохоронних територій в Україні, відбулася двостороння робоча зустріч.

Робота делегації розпочалася 30.05.2016 року із зустрічі у Федеральному міністерстві екології з представником міністерства та професором Міжнародної Академії охорони природи Гансом Д. Кнаппом (м. Берлін). Всі наступні дні робота проходила на базі Міжнародної Академії охорони природи на острові Вільм, який входить до біосферного резервату «Південно-східний Рюген». Тут, за головування Ганса Д. Кнаппа, було проведено науково-практичний семінар. Виступаючи перед учасниками української делегації, професор детально розповів про існуючу систему природоохоронних територій в Німеччині. Зокрема, він відмітив, що в біосферних резерватах та національних природних парках



Німеччини, поряд з охороною, велика увага приділяється взаємодії природоохоронних територій з зацікавленими територіальними громадами. Особливо наголошувалося на нову концепцію біосферних резерватів, яка передбачає впровадження нових підходів до збереження біорізноманіття, в центрі яких знаходиться людина. Біосферні резервати – це ідеальна схема співжиття в демократичному суспільстві заснована на широті, витримці і терпінні. Тому в біосферних резерватах Німеччини одним із основних завдань є збереження як природних, так і культурних цінностей. На наш погляд така схема, з незначним вдосконаленням, мала би успіх в природоохоронній галузі України де би обов'язково мала бути врахована соціальна, економічна та екологічна складова.

У процесі семінару учасники влаштували екскурсію територію острова Вільм, розповіли про історію заповідання цієї території, а також сучасний стан організації

природоохоронної діяльності.

Українська делегація також відвідала національні парки «Нижня долина Одера», «Ясмунд», «Передньопомеранські лагуни», та біосферний резерват «Шорфгайде-Хорін». Вона отримала повну інформацію про правові засади їх створення, структуру управління, завдання, роботу окремих підрозділів тощо. Зокрема, учасників детально ознайомлено з організацією роботи рейнджерської служби в національному парку «Ясмунд». Слід відмітити, що до обов'язків працівників рейнджерської служби, крім власне забезпечення охорони території, входить проведення інформаційно-роз'яснючої роботи з населенням, екскурсій із відвідувачами та виконання окремих природоохоронних заходів. Рейнджери мають право накладати штрафи за адміністративні правопорушення (до 55 €) на місці їх скоєння. Всі рейнджери Парку безпосередньо підпорядковуються головному рейнджеру, який в свою чергу підпорядковується директору парку. Інших проміжних ланок в управлінні цієї служби немає.

Українську делегацію приємно вразили еколого-освітні, туристично-пізнавальні, еко-туристичні візит центри, якими насичені природно-заповідні установи Німеччини.

В ньому зроблено все для того, щоб відвідувачі почерпнули максимум інформації про природні комплекси. Тут за допомо-

Продовження на ст. 3

гою інтерактивних методів можна вивчити видовий склад орнітофауни, за допомогою мікроскопів розглянути представників гідробіонтів. Цікаві фільми, стенди, фотоставки, колекції, композиції – тут все, що допоможе пізнати в доступній формі багатство природи. Також областовані приміщення для практичних занять школярів з метою проведення сучасних досліджень об'єктів живої і неживої природи, організовані лісові школи де учні живуть 5-7 днів та вивчають природу під час походів тощо.

Учасники делегації були в захопленні від відвідин унікальної туристичної стежки «Верхівками дерев» в центрі природної спадщини в Рюгені – це багатомільйонний бізнес-проект створений в букових старовікових лісах з грандіозними оглядовими вежами (h=60м) та цікавим інформаційним центром в кінці маршруту.

Перед учасниками української делегації також виступив професор Міхаел Зуков, який є засновником однойменного фонду, та виконавчий директор фонду

Улі Гребенер. Вони детально ознайомили учасників делегації з роботою Фонду щодо фінансової підтримки природоохоронних об'єктів у країнах, що не входять до Європейського Союзу.

Учасники делегації Мінприроди України презентували на семінарі свої природно-заповідні установи. Вони розгорнуто висвітлили їх діяльність зробивши акцент на проблемних питаннях, які перешкоджають нормальному функціонуванню. Німецькі природоохоронці підтримують стратегію природно-заповідної справи в Україні, кажуть, що вона особлива і має ряд переваг над європейською, однак пропонують керівництву та працівникам парку більше співпрацювати з громадами населених пунктів, розташованих в зоні діяльності природоохоронної установи.

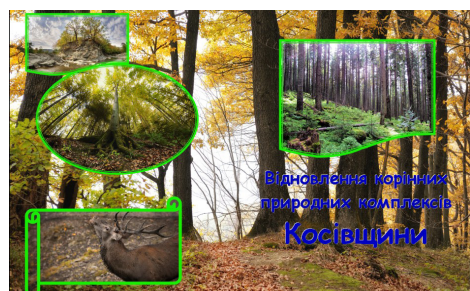
Підсумовуючи, хочеться наголосити, що досвід функціонування природоохоронних установ у Німеччині є добрим прикладом для вдосконалення нормативно-правової бази у природоохоронній галузі та розвит-

ку потенціалу природоохоронних територій в Україні. Досвід діяльності природно-заповідних установ Німеччини буде обов'язково використаний для покращення й оптимізації діяльності Національного природного парку «Гуцульщина».

Особливу подяку висловлюємо Федеральній Агенції з охорони природи в Німеччині в особі Генріха Шмаудера за насичену та пізнавальну програму, за прекрасні умови проживання, а також керівнику делегації Роману Романіку - начальнику відділу служби охорони об'єктів природно-заповідної справи Мінприроди України за ідеальну організацію цього заходу і кожному учаснику зустрічі за плідні дискусії та обмін досвідом, за цікаві напрацювання для подальшої співпраці та дружню атмосферу.

Юрій СТЕФУРАК,
заступник директора
НПП «Гуцульщина» з наукової
роботи

НПП «ГУЦУЛЬЩИНА»: ВАГОМІ НАУКОВІ ЗДОБУТКИ



Особливе місце серед наукових здобутків колективу НПП «Гуцульщина» займають монографічні видання. Три з них побачило світ раніше – у 2005, 2011 та 2013 роках. І ось вийшло у світ четверте монографічне видання «Відновлення корінних природних комплексів Косівщини», яке підсумувало тривалий етап наукових досліджень унікальних природних екосистем Парку.

У монографічній науковій роботі обсягом 272 сторінки, виданій у косівському видавництві «Писаний камінь», авторами підготовлено пропозиції з відновлення природного біорізноманіття лісових і по-

льових екосистем, тваринного світу, а також мікологічних комплексів Косівщини за результатами вивчення стану та структури природних і штучних екосистем регіону. Подано також аналіз сучасної господарської діяльності на території району та основні чинники трансформації природних екосистем. Зроблено висновки та підготовлено наукове обґрунтування шляхів вирішення основних природоохоронних проблем регіону.

Багато уваги приділено питанню вивчення стану лісів за результатами моніторингу впродовж тривалого періоду часу – 2003-2015 рр. Відзначено загалом покращення стану лісів Парку, хоча є деякі проблеми з пониження їх стійкості, насамперед, внаслідок негативної дії кліматичних змін. Поряд з цим, у монографії багато уваги приділено заходам, впровадження яких сприятиме відновленню корінних природних комплексів.

Серед авторів монографічної роботи – науковці провідних навчальних, науково-дослідних та природоохоронних установ регіону, зокрема, д.с.-г.н., професор кафедри лісових культур і лісової селекції Національного лісотехнічного університету

України Ю.М. Дебринюк; к.с.-г.н., доцент кафедри лісівництва цього ж навчального закладу В.О. Крамарець; д.с.-г.н., заступник Природничого інституту Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Ю.С. Шпарик; к.б.н., с.н.с. Державного природничо-го музею НАН України В.Б. Різун, а також науковці НПП «Гуцульщина» – к.б.н. Л.М. Держипільський, к.б.н. Ю.П. Стефурак, к.б.н. М.В. Пасайлюк, к.г.-с.н. О.О. Погрібний, аспіранти – З.В. Гостюк та Ю.В. Петричук. З першодомовою зі сторінок видання до читачів звернувся директор УкрНДІгірліс, академік Лісівничої академії наук України, д.б.н., професор В.І. Парпан.

Монографія розрахована на спеціалістів установ ПЗФ, лісового і сільського господарства та суміжних галузей, на вчених, викладачів, студентів, екологів, а також всіх тих, кого хвилюють проблеми охорони природи.

Василь ЛОСЮК,
старший науковий співробітник
НПП «Гуцульщина», к.с.-г.н.

НАУКОВЦЯМИ НПП «ГУЦУЛЬЩИНА» ЗАХИЩЕНА ЧЕРГОВА КАНДИДАТСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ

Не менш важливим науковим досягненням співробітників Парку є завершення багаторічної праці з розробки лісівничо-екологічних засад ведення природоохоронного господарства. Результатом цієї складної і важливої роботи стала кандидатська дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Лісівничо-екологічні засади природоохоронного господарства в лісах Національного природного парку «Гуцульщина», яка була успішно захищена науковим співробітником Парку В.П. Лосюком. Дисертаційна робота виконана на об'єктах НПП «Гуцульщина» на основі розробки низки науково-дослідних тем під керівництвом директора УкрНДІгірліс, д.б.н., професора В.І. Парпана. На основних результатах цієї цікавої та актуальної наукової роботи варто зупинитись детальніше.

У дисертаційній роботі автором наведена оцінка сучасного стану природних лісостанів, особливостей їх структури та відновних процесів, можливість природної трансформації похідних



ялининників на об'єктах локальної мережі моніторингу, опрацьовано засади ведення природоохоронного господарства в різних функціональних зонах НПП «Гуцульщина».

Дослідженнями встановлено позитивні зміни у стані лісів за більшістю моніторингових характеристик (клас пошкодженості, життєвість, товарність, довжина крони, дефоліація, дехромація)

та зменшення інтенсивності уражень лісів Парку фітопатогенами впродовж останнього десятиріччя. Виявлено, що сукцесії у чистих природних смеречниках спрямовані на формування умовних ялинових пралісів і не мають ознак різкого погіршення стану чи масового висихання.

Автор встановив подальше погіршення стану похідних смеречників та стану ялини у складі дубових, букових і ялицевих лісів і навпаки – стан ялиць білої і бука лісового у природних деревостанах Парку має стійку тенденцію до покращення.

Автором удосконалено засади природоохоронного господарювання у розрізі господарських комплексів Парку, систему ведення локального моніторингу лісів Парку за методикою програми "ICP-Forest". Встановлено ус-пінність проходження лісовідновних процесів в ялицево-ялиново-букових, ялиново-буково-ялицевих, грабово-ялиново-дубових та ялинових лісостанах.

Продовження на ст. 4

Обґрунтовано, що природоохоронне господарювання полягає у за-провадженні наближеного до природи лісового господарства з максимальним сприянням природному поновленню: у бучинах і суббучинах – ялиці бі-лій; в яличинах і сучличинах – ялини європейській і буку лісовому; у смере-чинах і сусмеречинах – листяним породам; у дібровах і судібровах – дубу звичайному.

Нещодавно на засіданні експертної ради Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації

було підтверджено рішення спеціалізованої вченої ра-ди НЛТУ України щодо присвоєння В.П. Лосюку наукового ступеня канди-дата сільськогосподарських наук. Таким чином, науковий відділ НПП «Гу-цульщина» поповнився ще одним перспективним науковцем.

Розроблені лісівничо-екологічні за-сади природоохоронного госпо-дарства потрібно активно впроваджувати не лише у природоохоронній дія-льності НПП «Гу-цульщина», але й на території інших Парків, які розташо-вані у подібних природно-кліматичних умовах. Добрий результат буде під-вердженням актуальності наукової

праці, а отримані позитивні результати від впровадження заходів сприятимуть збере-женню та покращенню стану унікальних природних комплексів Прикарпаття та Українських Карпат.

Юрій ДЕБРИНЮК,
д.с.-н., професор, член
спеціалізованої вченої ради НЛТУ України,
член експертної ради Департаменту
атестації кадрів вищої кваліфікації, член
НТР НПП «Гуцульщина»

ВІДТВОРЕННЯ ТИСУ ЯГІДНОГО НА ТЕРЕНАХ НПП «ГУЦУЛЬЩИНА»

8 квітня 2016 року в рамках наукової програми «Ренатуризація тису ягідного *Taxus baccata* L.», яка впроваджується з 2003 року, працівниками наукового відділу та відділу рекреації і благоустрою за участю студентів II курсу Косівського училища прикладного та декоративного мистецтва (відділи «Художня обробка металу», «Художній розпис», «Художні вироби з дерева», «Художній текстиль»), висаджені піднаметові лісові культури тису ягідного.

Ренатуризаційна ділянка закладе-на в кв. 8 вид. 9 Старокутського ПНДВ, в чистій вологій бучині на котрій висад-жено 200 шт. сіянців. Вона розташована поблизу постійної пробної площі №2 з метою збереження та недопущення знищення відповідних культур.



Тис ягідний включений до Червоної книги України. Ця порода відома в народі своєю надмічною цінною деревиною котра має ряд назв: червоне дерево, негний-дере-

во, залізне дерево та ін., а за часів Австро-Угорської імперії жителі Карпат платили податок деревиною тису. Із неї виробляли декоративні меблі, деталі возів та різних механізмів, мости, гарматні ядра та ін. Такий великий попит на деревину цієї породи і повільне його відновлення спричи-нило до майже повного винищення тису ягідного в Українських Карпатах. Створені відповідні піднаметові лісові культури є ще одним кроком до поступового відновлення тису ягідного в Карпатах.

Олег ПОГРІБНИЙ,
науковий співробітник
НПП «Гуцульщина»,
к.с.-г.н.

ДИТЯЧИЙ НАУКОВО-ПІЗНАВАЛЬНИЙ ЗАХІД «СВІТ МРІЙ»



29 травня, працівники науково-го відділу та відділу екоосвіти провели на території ТМК «Маєток Святого Мико-лая» дитячий науково-пізнавальний захід «Світ мрій». Святове дійство відбулося напередодні дня Захисту дітей і було присвя-чене таким визначним датам, як 14-а річниця від створення Національного природно-

го парку «Гуцульщина», вшанування пам'яті Миколая Чудотворця та Дня нау-ки.

Участь у заході взяли наші найдорожчі і поки що найменші захис-ники природи - діти та їх батьки. Тематично свято було розділене на декілька частин, так що нудьгувати було ніколи. Дітям особливо запам'яталася частина, де були представлені візуально яскраві хімічні реакції у вигляді фокусів. Особливий інтерес викликали теми: «як непомітно позбутися двійки із щоденника», ввіймати «чарівний дим», відтворити кіношні спецефекти, склеїти яйце та скляну тару, ввіймати яйце, що не б'ється, змінити забарвлення розчину та ви-готовити кольоровий «вулкан».

Практична частина заходу передбачала ознайомлення із колекцією біоіндикаторних видів і проведення дослідження чистоти во-дойми, розміщеної неподалік, ознайомлення

із живими експонатами беззубки звичайної, різних видів риб. Діти вчилися визначати вік риби, використовуючи луску, вік дерев, ви-користовуючи, як зруби дерев так і лише зоб-раження лісових красунь, слухали казочки наукового формату.

Емоційно-рухлива частина передбача-ла також невеличкий «екзамен» для батьків школярів, з приводу того, як вони засвоїли шкільну програму поточного навчального року та завдання для матерів і татусів різного роду складності.

Насамкінець свята учасники отримали підказки, за якими шукали скарби, які для них приготував Святий Миколай у своїй світлиці. Всі були безмежно вдячні Святому Миколаю та організаторам заходу за подаро-вану дітям казку.

Марія ПАСАЙЛЮК,
старший науковий співробітник
НПП «Гуцульщина»,
к.б.н., організатор заходу

ГРИБ, ВПЕРШЕ ВІЯВЛЕНИЙ В УКРАЇНІ

В 2014 році науковий співробітник НПП «Гуцульщина» Сав-чук Г.В. в Шешорському ПНДВ, на коріння старої ялиці білої (*Abies alba* Mill.) виявила *Sparassis*, який попередньо був визначений як *Sparassis crispa*. Фрагмент гриба передали проф. В.П. Гелюті (інститут ботаніки ім. Холодного НАН України), який звернув увагу, що це не *Sparassis crispa*, а інший вид цього роду. В результаті досліджень було встановле-но, що це *S. nemecii* Pllát & Veselý.

В природі *Sparassis nemecii* трапляється дуже рідко, тому в більшості країн Європи й Азії він охороняється та включений в списки Червоних книг.

Знахідки *Sparassis nemecii* на території Парку є єдиними не тільки в Карпатському регіоні, але й в Україні. Отже, це перші відомості про



цей вид в Україні. Тому пропонуємо внести його до наступного видання Червоної книги України, як рідкісний вид.

Sparassis nemecii Pllát & Veselý – Спара-

сисис ялицевий. Плодові тіла кулясті, 10-30 см шириною та 5-15 см висотою, світло кремового, білуватого, жовтува-того кольору, м'ясисті. Від основи дуже розгалужені, з численними, плоскими, лопатеподібними восковими листоч-ками, які на кінцях хвилясті, цілокраї, без зубчиків. Основа біла, м'ясиста, за-нурена в ґрунт. Мякуш білий, щільний, має приємний солодкуватий смак та запах. Гіменій на *Sparassis nemecii* звор-отною боці листочка, збігаючий до основи. Споривий порошок білий. Пло-доносить із серпня до жовтня. Сапро-троф, або слабофітопатогенний гриб. Спричинює жовто-бурю гниль ялиці. Їстівний гриб.

Стелла ФОКШЕЙ,
заступник начальника наукового
відділу НПП «Гуцульщина»

Давня астрономічна обсерваторія Стоунгендж у Великобританії, створена орієнтовно п'ять тисяч років тому, є важливим туристичним об'єктом. Залишки обсерваторії - предмет паломництва туристів з різних континентів. Впродовж року, особливо у дні літнього сонцестояння, об'єкт відвідують тисячі, сотні тисяч туристів, археологів, астрономів. Поряд вросло ціле місто з відповідною туристичною інфраструктурою. Отже Стоунгендж «працює» на економіку країни. Що не можна сказати про численні давні астрономічні обсерваторії Карпат, які є аналогами Стоунгенджу, вірніше, як засвідчують найновіші дослідження істориків та археологів, його попередниками. Я не закликаю до сонцепоклонництва, але замовчувати нашу історико-археологічну спадщину, нині є злочином. Наявні і досить добре збережені відомі і ще не досліджені пам'ятки скельної (мегалітичної) культури наших пращурів повинні запрацювати належним чином для розвою краю, відновлення історичної пам'яті, усвідомлення значущості краю в давнину і в сьогодення.

Життя землян впродовж тисячоліть цілком залежало і залежить від нашого світила - Сонця. Сонце обожнювалося, було основним божеством в багатьох культурах. Для пізнання світобудови, особливостей та закономірностей руху небесних світил (сонця, місяця, зірок, сузір'їв), річного сонячного циклу, змін пір року, створення та ведення календарів, відзначення основних дат, святкувань, відправлення розмаїтих ритуалів облаштовувалися обсерваторії-святинища, «служачи точного часу». Проте у ЗМІ, інтернеті, наукових та науково-популярних виданнях дуже мало інформації про карпатські скельні (мегалітичні) комплекси і їх значення для туризму. Ми досить добре поінформовані про астрономічні об'єкти Західної Європи (Стоунгендж, Карнак і ін.), Кавказу, єгипетські і американські піраміди тощо, але не усвідомлюємо, що на нашій території в давнину нуртувало життя, існували величні святинища - астрономічні обсерваторії. Характерною особливістю карпатських астрономічно-календарних святинищ було використання як реперів природних утворень - вершин гір, гірських хребтів. Інтерес до давніх астрономічних обсерваторій і зв'язаних з ними проявами духовної та матеріальної культури щораз зростає. Ці давні календарно-астрономічні об'єкти є важливою передумовою становлення нового, цікавого, захоплюючого виду туризму археоастрономічного.

Археоастрономічний туризм передбачає відвідування місць розташування давніх доісторичних астрономічно-календарних обсерваторій, спостереження за сходом/заходом сонця, особливо у дні рівнодень і сонцестоянь, за зірками та зодіакальними сузір'ями, ознайомлення із календарною топонімією. Археоастрономічний туризм можна розглядати в контексті археологічного, астрономічного, сакрального, мегалітичного, мовного (топонімічного). На Косівщині описано понад 30 прадавніх скельних сакрально-ритуальних об'єктів, частина з них мала астрономічно-календарне призначення. Найвідоміші, найперспективніші і найприсутніші для відвідування в контексті археоастрономічного, археологічного, топонімічного, сакрального видів туризму наступні об'єкти:

- Астрономічна обсерваторія на Лисині Космацькій (с. Космач);
- Камінь Довбуша (Новаківського)



Лисина Космацька. Яма



Камінь Довбуша в Завоєлах. Азимут сходу сонця у літнє сонцестояння



Терношорська Лада

на присілку Завоєли (с. Космач);

- Терношорська Лада на присілку Безулька (с. Яворів);
- Гора Камінець (с. Снідавка);
- Крісло Довбуша на соколівській Тарночі;
- Скельні комплекси на хр. Каменистому;
- Скельні комплекси на хр. Сокольському.

На цих та деяких інших давніх сакрально-ритуальних об'єктах наявні артефакти (зроблені людиною предмети, висічені фігури, написи, проходи, щілини тощо) зорієнтовані за сторонами світу (північ - південь, схід - захід) та напрямками, точками сходу сонця у найважливіші дати сонячного календаря - дні весняного і осіннього рівнодення, літнього та зимового сонцестоянь.

На Лисині Космацькій наявні три артефакти - тунель, яма та плита з двома

виймками, за якими фіксували схід сонця у дні літнього, зимового сонцестоянь, та рівнодення.

На камені Довбуша (Новаківського) в Завоєлах схід сонця у літнє сонцестояння можна спостерігати із вівтарного каменя через проріз у скалі між драконоподібними каменями у напрямку г. Гаршиці на хребті Сиглин, а захід - вздовж широкої алеї у напрямку однієї з вершин на хребті Прелуки.

Із г. Камінець (с. Снідавка) схід сонця у день літнього сонцестояння спостерігається за вершиною Буківця Ріцького, а захід - за горою Грець.

Найдивовижніші астрономічні артефакти збережені на нижній частині святинища, де центральною фігурою є людиноподібна кам'яна статуя (Лада) висотою 10 м і вагою понад 100 т. Живіт фігури не опуклий, а має форму призи. Вершина призи (живота) і голова зорієнтовані на точку сходу сонця у рівнодення, ліва площина живота спрямована на точку сходу сонця у день зимового сонцестояння, права - на точку сходу сонця у день літнього сонцестояння. Тобто статуя виготовлена так, що за її деталями можна визначити основні дати сонячного календаря і, можна сказати, що вона (статуя) і була давньою астрономічною обсерваторією.

Серед численних мегалітів хребта Каменистий, найцікавішими і найінформативнішими астрономічними артефактами є скелі Кая, Довбуша, Крісло Довбуша.

На двадцяті числа (18 - 27) червня припадають дні літнього сонцестояння (сонцевороту - «повертає на зиму»), коли сонце наймогутніше, піднімається найвище над горизонтом, описує найдовшу дугу, а день є найдовшим. Схід сонця фіксується о 4,46 (47), захід - о 16,26 (27), тривалість дня 16,26 (27) год. Ці дні у давнину завершували місяць Купавень, період інтенсивного розвою природи, підготовки до створення сімейних пар, продовження роду. Купальський період дуже велично святкувався, з ним було пов'язано багато звичаїв, повір'їв, легенд, заготовля цілющих рослин тощо. Деякі звичаї збереглися понині.

Попередниками сучасних астрономічних обсерваторій давні календарні святинища мають неабияке пізнавальне, виховне, соціально-економічне значення в контексті збалансованого розвитку краю. Основні календарні дати - дні літнього та весняного сонцеворотів, весняного та осіннього рівнодень, а також серединні дні в проміжках між цими датами були дуже важливими для життя природи і людини. З ними був зв'язаний весь уклад життя тодішніх людей - ведення землеробських та скотарських робіт, створення сімейних пар та народжуваність дітей, сакрально-обрядові ритуали, святкування, масові гуляння. Тому необхідно провести їх всестороннє і поглиблене вивчення, вжити відповідних заходів, щодо їх збереження, створення туристичної інфраструктури (облаштування маршрутів, місць таборування, інформаційного забезпечення тощо).

Детальнішу інформацію про давні скельні святинища можна почерпнути із книг М.Кугутяка «Старожитності Гуцульщини» (2011), Л. Держипільського «Давні скельні святинища та топоніміка Косівщини» (2015).

**Любомир ДЕРЖИПІЛЬСЬКИЙ,
начальник наукового відділу
НПП «Гуцульщина», к.б.н.**



13-14 травня 2016 року в Блакитній залі центрального корпусу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича відбулась III Міжнародна науково-практична конференція «Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень», організаторами якої є національний природний парк «Черемосийський», Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Інститут біології, хімії та біоресурсів), Чернівецький обласний краєзнавчий му-

зей, Буковинське товариство природодослідників, Національна академія служби безпеки України, Чернівецьке обласна організація Українського товариства охорони природи.

У роботі конференції взяла активну участь автор цих рядків, яка зробила доповідь «Основні підходи щодо охорони грибів у національному природному парку «Гуцульщина».

Учасники та гості заходу високо оцінили розроблені в «Гуцульщині» нові методи охорони та відтворення грибів, зокрема методику *resitu*, про що було відмічено у схваленій за підсумками конференції резолюції. Особливо присутні зацікавила практична сторона методики та види грибів, занесених до Червоної книги України, для яких, вдалося реалізувати репродуктивну технологію. В ході обговорення роботи також було розглянуто питання юридичного підґрунтя можливості використання цілісних фрагментів плодових тіл рідкісних видів грибів для досліджень. Деталі процедури були висвітлені к.б.н., старшим



науковим співробітником Національної академії Служби безпеки України, Миколою Величко.

За результатами конференції опубліковано матеріали доповідей та досягнена попередня домовленість про співпрацю між НПП «Гуцульщина» та Чернівецьким національним університетом ім. Ю. Федьковича щодо збереження та відтворення макроміцетів Червоної книги України.

Марія ПАСАЙЛЮК,
старший науковий співробітник
НПП «Гуцульщина», к.б.н.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР

19-21 квітня 2016 року за сприяння Helsingin yliopiston (Гельсінкський університет), Metapopulation research Centre (Фінляндія), Дунай-Карпатської програми WWF та Міністерства екології та природних ресурсів України на базі природного заповідника «Розточчя» та Яворівського Національного природного парку відбувся міжнародний науково-практичний семінар «Літопис природи – створення спільної бази даних для наукового аналізу і підготовки наукових публікацій». В семінарі взяли участь науковці з 18 природних заповідників і Національних природних парків України, Молдови, університетів України та Фінляндії. Національний природний парк «Гуцульщина» представляли Фокшей С.І. (зам. начальника наукового відділу) та Погрібний О.О. (к.б.н., науковий співробітник).

В рамках семінару розглянуто наступні питання:

- Досвід ведення Літопису природи в заповідниках Республіки Молдови;
- Досвід Університету Гельсінкі зі ство-



рення бази даних та аналіз даних на пострадянському просторі. Аналіз літописів в масштабах Європи;

- Створення електронної бази даних для ведення Літопису природи в Україні;
- Організація та результати метеорологічних, фенологічних досліджень в заповідниках і національних парках.

На другий день на семінарі виступили з доповідями науковці НПП «Гуцуль-

щина»: Стелла Фокшей - «Дослідження видового різноманіття та фенологічних фаз грибів в НПП «Гуцульщина» та Олег Погрібний - «Особливості систематичного дослідження рідкісних рослинних угруповань на постійних пробних площах».

Під час семінару проведено польові виїзди на постійні пробні площі та маршрут природного заповідника «Розточчя» та Яворівського національного природного парку.

Отсо Оваскайнен (професор Університету Гельсінкі, керівник проекту) та Євгеній Мейке (Університет Гельсінкі, координатор проекту) представили проєкт «Взаємозв'язок зміни навколишнього середовища і біорізноманіття: довготривалі і широкомасштабні дані про біологічному різноманіттю (ЕВФВ- проєкт)» та запропонували співпрацю з національними парками та заповідниками України.

Стелла ФОКШЕЙ,
заступник начальника наукового
відділу НПП «Гуцульщина»

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НЕЦУ



21-23 травня у м. Києві відбулась зустріч членів Національного екологічного центру України з метою розробки стратегічного планування. У зустрічі взяли участь члени Косівського місцевого відокремленого підрозділу НЕЦУ заступник директора з наукової роботи НПП «Гу-

цульщина» Юрій Стефурак та провідний фахівець відділу екологічної освіти Олеся Шевчик.

Основним завданням зустрічі стало надання рекомендацій щодо розробки стратегії організації, згуртування її членів та можливість дізнатись більше про НЕЦУ.

Перший день був присвячений людям НЕЦУ. Панувала невимушена атмосфера, яка спонукала до діалогу, обміну інформацією про історію організації, структуру та людей, які зіграли важливу роль у створенні та становленні НЕЦУ. Всі учасники брали активну участь у запропонованих модераторами завданнях та вчилися працювати у команді. Також особливу увагу приділяли цінностям, які об'єднують людей НЕЦУ. В результаті роботи виявилось, що насправді у людей, які зібралися на зустрічі дуже схожі життєві цінності та принципи - всіх об'єднує любов до природи.

Наступного дня вся команда НЕЦУ заглянула у недалеке майбутнє та уявила яким буде світ у 2030 році. Кожна команда працювала над окремою сферою життя, розглядалися тенденції майбутнього, якою буде економічна, політична, екологічна ситуація у світі. На основі припущень були сформульовані основні стратегічні цілі НЕЦУ на найближчих 5 років.

Останній день зустрічі пройшов за роботою над стратегічним розвитком окремих сфер відповідно до стратегічних цілей. Створено план організаційного розвитку НЕЦУ. Всі ідеї, запропоновані учасниками, передані на розгляд керівництва організації для обробки та удосконалення.

Олеся ШЕВЧИК,
член Косівського місцевого
відокремленого підрозділу НЕЦУ,
провідний фахівець відділу
екологічної освіти НПП «Гуцульщина»



Ужанський, Сколівські Бескиди, Карпатський, Верховинський, Черемоський, Гуцульщина, Вижницький. Від національного природного парку «Гуцульщина» участь у тренінгу взяв Юрій Петричук.

На початку тренінгу було проаналізовано результати отримані за допомогою акустичних досліджень беткодерів в 2015 році та визначено основні напрямки роботи на 2016 р. Головною метою цього є визначення різноманітності кажанів в дев'яти національних парках Українських Карпат, щоб показати важливість цих охоронюваних територій.

З 30 травня по 1 червня в Карпатському Національному природному парку відбувся тренінг з метою вивчення видового складу, просторового розподілу та біотопічних переваг рукокрилих на території об'єктів ПЗФ Карпатського регіону. В останнє видання Червоної книги України (2009) занесені всі види цієї групи ссавців. Навчання пройшло в рамках природоохоронного проекту «Збереження Карпатських пралісів», впроваджуваного Українським товариством охорони птахів за фінансової підтримки Франкфуртського зоологічного товариства (Німеччина).

В тренінгу взяли участь німецькі експерти по кажанам: Markus Dietz, Olaf Simon, Lotte von Komorski, український експерт Андрій-Тарас Башта та представники 9-ти парків: Зачарований край, Синеvir,

парках Українських Карпат, щоб показати важливість цих охоронюваних територій. Кажани є одним з найстаріших рядів ссавців і одними з найбільш різноманітних щодо фізіологічних і поведінкових адаптацій, що дозволяє їм успішно населяти різноманітні екосистеми. На Земній кулі кажани поширені переважно в лісах, а деякі види рукокрилих визнані ключовими для екосистемних послуг. Майже всі види кажанів використовують лісові екосистеми для забезпечення своєї життєдіяльності. Ліси, однак, не тільки використовуються як кормодобувні ділянки, а й як місця ночівлі. Понад дві третини видів кажанів живуть переважно в порожнинах дерев: різного роду дуплах, щілинах в стовбурах або порожнинах під відсталою корою дерев. Таким чином, доступність і руйнуван-

ня місць поселення під час лісівничих біотехнічних заходів є одним з основних факторів, що зумовлюють зменшення чисельності популяції лісових видів кажанів.

Після теоретичної частини учасники на виїзних експедиціях ознайомились із телеметричними приладами за допомогою яких можна проводити дослідження кажанів.

З 1 по 4 травня ці самі науковці працювали на території НПП «Гуцульщина». дослідження проводились із телеметричними приладами по виявленню колоній кажанів. В дубовому деревостані Старокутського ПНДВ, ур. «Цуханів», встановлювали сітки для відлову кажанів на які прикріплювали передавачі, з метою виявлення місць проживання цих видів та кількості особин в колонії. Під час роботи в парку німецьких спеціалістів було ознайомлено з науковою діяльністю та проведено науково-пізнавальну екскурсію кімнатами науково-просвітницького центру. Також науковцями було здійснено похід на Мертве озеро (Шешорське ПНДВ) де обстежували буюві праліси з метою проведення акустичного дослідження (за допомогою беткодерів) кажанів в 2016 році.

Юрій ПЕТРИЧУК,
завідувач лабораторії екологічного моніторингу НПП «Гуцульщина»

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ У КОСМАЧІ

13 травня 2016 року в с. Космач Косівського району відбулася науково-практична конференція «Космач: традиція і сучасність», яка проходила в рамках етнофестивалю «Великдень у Космачі».

У конференції взяли участь науковці НПП «Гуцульщина» - начальник наукового відділу НПП «Гуцульщина» Держипільський Л. М. та зам. начальника наукового відділу Фокшей С.І.

Конференція проходила на високому науковому рівні, в теплій дружній обстановці. Великий інтерес аудиторії викликали доповіді: кандидата біологічних наук Любомира Держипільського «Древні астрономічні обсерваторії Космача», доктора історичних наук Петра Сіреджука «Царська родина із Космача» (історичні



дослідження 17-19 століття), кандидата сільськогосподарських наук Василя Гуменю-

ка «Космач і УПА». Також надзвичайно цікавою була доповідь Ольги Савчук про жанр коломийки в фольклорі с. Космач, її роль та значення в житті гуцулів.

На конференції проаналізовано етнопотенціал Гуцульщини, на прикладі Космача, як бази для розвитку сучасних напрямів туризму. Висвітлено цікаві факти про курортно-рекреаційну архітектуру періоду 1920-1939 рр., її збереження і за-недбання в наші дні.

Насамкінець відбулася презентація дуже колоритних книг – альбомів про космачку вишивку, які представила сама автор Ірина Свйонтек.

Стелла ФОКШЕЙ,
заступник начальника наукового відділу НПП «Гуцульщина»

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА ЛІДЕРСТВО

В невеличкому карпатському селі Татарів 21-25 травня відбувся другий етап семінару з організаційного розвитку та лідерства. Програма проходила в рамках проекту «Локальні ініціативи для сталої України» («Local Initiatives for Sustainable Ukraine» - LINK), що впроваджується Регіональним Екологічним Центром для Східної та Центральної Європи (REC) за фінансування Міністерства з питань клімату та довкілля Королівства Норвегія. Мета проекту – просування належного врядування в галузі планування енергетики та сталою розвитку, енергоефективності та євроінтеграції.

Тематика, яка була висвітлена на семінарі в подальшому допоможе ефективно організувати функціонування ГО. Учасники набули нові знання та вміння стосовно організаційного розвитку включа-



ючи організаційну самооцінку; управління фінансовими та людськими ресурсами; імідж ОГС; співпрацю з зацікавленими сторонами; лідерство та відповідальне

управління; моніторинг та використання інформаційних технологій – усі ці аспекти є важливі для того, щоб успішно управляти організацією громадянського суспільства як інституцією та командою людей. Також свій досвід роботи передали успішні громадські організації України такі як: Тепле місто, Місто для людей (Івано-Франківськ), Паритет (Черкаси) та Opinion Culture (Естонія).

В результаті учасники збільшили свій потенціал у процесі розвитку місцевої екологічної політики, любівання змін та моніторингу впровадження рішень.

По завершенню семінару всі учасники отримали сертифікати.

Зоряна ГОСТЮК,
молодший науковий співробітник НПП «Гуцульщина», учасниця семінару

ЗЕМЛЯ - НАШ СПІЛЬНИЙ ДІМ

22 квітня у всьому світі відзначають Міжнародний день Матері-Землі як свято прояву турботи та бережливого ставлення всього людства до нашої планети. Цього дня у різних куточках земної кулі організують різноманітні заходи, спрямовані на озеленення, очищення та захист навколишнього середовища.

По-особливому відзначити День Землі вирішили і у Косові. Напередодні, 21 квітня 2016 року, у місті відбувся I рай-



онний конкурс-фестиваль дитячої творчості «Земля – наш спільний дім», започаткований сектором у справах молоді та спорту райдержадміністрації, НПП «Гуцульщина», Косівським районним та Яблунівським центрами дитячої творчості.

Фестиваль проводився серед вихованців позашкільних навчальних закладів району в рамках Всеукраїнської інформаційно-профілактичної акції «Відповідальність починається з мене». Конкурсантам пропонувалось у чотирьох номінаціях проявити свої здібності та розуміння неминучої екологічної катастрофи за умов нищівного споживацького ставлення людини до природи.

У конкурсі малюнків «Барви рідної Землі» діти висвітлювали тему краси рідної землі, у конкурсі плакатів «Моя Земля – Земля моїх батьків» учасники впродовж години мали зобразити екологічні проблеми рідного краю. Свої ідеї щодо вторинної переробки матеріалів, пошуку шляхів збереження природних ресурсів діти висвітлили у конкурсі творчих композицій «Збережемо природу разом», а у конкурсі хореографічних композицій «Послухай музику землі, пізнай

навколишню природу» гуртківці намагалися продемонструвати зв'язок людини з природою, любов до всього живого на Землі.

Члени журі були вражені яскравими, творчими та корисними ідеями учнівської молоді.

За свої творчі задуми, ініціативність, активність, креативність, інноваційність діти отримали грамоти та пам'ятні подарунки від сектору у справах молоді та спорту райдержадміністрації та НПП «Гуцульщина».

Сподіваємося, що районний конкурс-фестиваль дитячої творчості «Земля – наш спільний дім» стане традиційним та закликати-ме людей відчувати всепланетну спільність у збереженні краси нашого спільного дому, а найголовніше – в необхідності діяти в ім'я відновлення миру й життя на Землі.

Олександра ШИНДРО,
головний спеціаліст сектору у справах молоді та спорту райдержадміністрації
Уляна БАГРІЙЧУК,
начальник відділу екологічної освіти НПП «Гуцульщина»

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ ДОВКІЛЛЯ

З 1998 року згідно з Указом Президента України «Про День довкілля» № 855/98, в нашій державі щорічно, в третю суботу квітня, відзначають День навколишнього середовища.

Головною метою цього свята є поліпшення стану навколишнього природного середовища. Заходи, приурочені до Дня довкілля, дають змогу привернути увагу влади та громадськості до екологічних проблем довк, можливості уважно обдумати дії та кроки, які кожен з нас має зробити в напрямку збереження та відновлення довкілля.

У Центральній районній бібліотеці м. Косова відбулася



екологічна година для учнів 10 класу Косівської ЗОШ I-III ступенів №2. Захід відбувся в рамках святкування Всеукраїнського дня довкілля. Екоосвітня НПП «Гуцульщина» розповіли дітям про важливість охорони та бережливого ставлення до навколишнього середовища. Також школярам продемонстровано презентацію в якій йдеться про діяльність парку та його значення для збереження довкілля.

Олеся ШЕВЧИК,
провідний фахівець відділу екологічної освіти НПП «Гуцульщина»

ЛІТНІ ТАБОРИ

Нарешті наступила улюблена не тільки дітей, а й дорослих, пора року – літо! Адже прихід літа сповіщає про настання довгоочікуваних канікулів, відпусток і про період купання в річці. І, звичайно, про початок літніх таборів, проведенню яких активно сприяє відділ екологічної освіти Національного природного парку «Гуцульщина».

Учні Косівської ЗОШ I-III ст. №1 та Городнянської ЗОШ I-II ст. Першими відвідали адміністративний корпус та науково-просвітницький центр, музей старожитностей та бібліотеку. Вони з цікавістю

слухали, як проводяться забори води та ґрунту для тестувань і досліджуються гриби, з захопленням розглядали колекцію - дари надр геологічних епох нашого краю та інших регіонів України. В музеї дендрології учнів ознайомили з видами деревно-чагарникових зрізів і насіння. Кімната фітокомпозиції відкрила перед юними відвідувачами значні колекції фіточаїв, настоянок коріння, консервованих і сушених плодів лікарських рослин. Яскравим видовищем стали для них відвідини кімнати ентомології, з колекцією різних видів комах. Приємним запахом різнотрав'я здивувала діток кімната лікарських рослин. В гербарній кімнаті учням розповіли про результати 10-річних польових досліджень, продемонстрували гербарій різних видів судинних рослин.

7 травня екоосвітня парку відвідали профільний табір по біології, хімії та екології, який цього року створений при Яворівській ЗОШ I-III ст. Дітям розповіли про біорізноманіття флори та фауни



Косівщини, особливий акцент був поставлений на види, які перебувають на межі зникнення і котрі ми маємо оберігати. Діти з цікавістю слухали розповідь спеціалістів та самі розповідали цікаві факти про тварин і рослин.

Відвідування таких таборів стає доброю традицією для екоосвітян національно природного парку «Гуцульщина».

Богдана ІВАНЧУК,
фахівець 1-ї категорії відділу екологічної освіти НПП «Гуцульщина»,
Уляна БАГРІЙЧУК,
начальник відділу екологічної освіти НПП «Гуцульщина»



У БДЖОЛИ ТУРБОТ ЧИМАЛО!

Серед величезної кількості комах, що живуть на Землі, бджоли найкорисніші. Вони дають мед – запашний, цілющий, ні з чим незрівнянний продукт, який містить дуже багато мінеральних солей, що легко засвоюються.

Питання важливості збереження бджіл є актуальне не тільки в Україні, а й в усьому світі, адже бджола – це символ довголіття, вона прикрашає природу, покращує екологічну ситуацію, допомагає людині поліпшити своє здоров'я.

Цьогоріч знову відбувся районний конкурс “Джміль та бджілка”, який вже кілька років поспіль організовує НПП “Гуцульщина” та відділ освіти Косівської РДА. Метою конкурсу стало залучення дітей



та молоді до активної природоохоронної діяльності, бережливого ставлення до при-

роди, формування в них практичних умінь та навичок по виготовленню творчих композицій та поробок. Оцінювання проводилося в двох номінаціях: тематична композиція “У бджоли турбот чимало” та поробка власними руками “Прилетіла бджілка, бджілкарсрібнокрила”.

за підсумками конкурсу всі переможці нагороджені грамотами і призами від НПП “Гуцульщина”.

Уляна БАГРІЙЧУК,
голова журі,
начальник відділу
екологічної освіти
НПП “Гуцульщина”

ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ МІГРУЮЧИХ ПТАХІВ

Міграцією птахів називають щорічне переміщення птаства на чималі відстані у зв'язку зі зміною пори року і відсутністю їжі. До мігруючих птахів Косівщини належать глушець, синичка, повзик, сойка, щиглик, костогриз, золотомушка, підкоришник, ластівки, зозулі та інші. Людська діяльність завдає чималого шкоди міграціям птаства, яке наділене високою мобільністю, недоступній іншим видам наземних тварин.

З метою бережливого і толерантного ставлення до пернатих був започаткований Всесвітній день мігруючих птахів. Його святкують з 2002 року щорічно в другу суботу та неділю травня.

Працівники відділу екологічної освіти НПП «Гуцульщина» взяли активну



участь у відзначенні даної події, а фахівець

1-ї категорії Богдана Іванчук зробила цікаву презентацію про мігруючих птахів Косівщини школярам району. Вони відвідали учнів 3-х і 8-го класів Косівських загальноосвітніх шкіл №1 і №2 1-III ступенів, 1-х і 2-х класів Смоднянської школи-інтернату і учнів 5-х, 6-х класів Яворівської загальноосвітньої школи. Діти були дуже задоволені, адже дізнались для себе чимало цікавого і нового про мігруючих птахів Косівщини, в тому числі і про тих, котрі занесені до Червоної книги України.

Богдана ІВАНЧУК,
фахівець I категорії відділу
екологічної освіти НПП «Гуцульщина»

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ

Щороку 22 травня людство відзначає Міжнародний день збереження біологічного різноманіття, проголошений Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй у 2000 році на 55 сесії.

Головне завдання Міжнародного дня біорізноманіття – привернути увагу громадськості до проблеми безповоротного зникнення на землі багатьох представників флори та фауни.

Напередодні, до Національного природного парку «Гуцульщина» завітали учні із смт. Обертин, Тлумацького р-ну. Працівники відділу екологічної освіти розповіли учням про розмаїття рослинного та тваринного світу парку, а начальник відділу екоосвіти Уляна Багрійчук зробила



мультимедійну презентацію з цього приводу. Чільне місце у розповіді посіли червонокнижні представники флори та фауни, методи їх охорони та збереження. Також гості відвідали науково-просвітницький центр НПП «Гуцульщина» та туристично-мистецький комплекс «Маєток Святого Миколая», де наочно ознайомились із світом рослин, тварин, птахів, грибів, у кімнатах-музеях, прослухавши екскурсії старшого наукового співробітника НПП «Гуцульщина», к.б.н Марії Пасайлюк та провідного фахівця відділу рекреації та благоустрою Ярослава Свирида.

Олеся ШЕВЧИК,
провідний фахівець відділу
екологічної освіти
НПП «Гуцульщина»

РОЗМАЛЮЮ ПИСАНКУ, РОЗМАЛЮЮ!

В рамках підготовки великодніх свят відбулася чергова зустріч любителів природи екотуристичного клубу «Бібліовояж» в Центральній районній дитячій бібліотеці. Працівники Національного природного парку «Гуцульщина» організували дітям переселенцям та дітям, батьки яких є учасниками АТО майстер-клас із писання писанок та виготовлення коників із сиру. Майстрині з с. Прокурави Прималюк Галина Яківна, вчитель Прокуравської ЗОШ І-ІІ ст., кер. гуртка КРЦДТ «Писанкарство» та Павлюк Орися Яківна розповіли дітям про мистецтво писання писанки та ліплення коника із сиру.

Діти із захопленням слухали, а потім спробували все власними руками. Під



керівництвом Галини Яківни діти приступили до виготовлення символу сонця та відродження. Кімнату переповнила теп-

ла, весняна атмосфера з нотками магичності, адже писанка, напевно, один із найсильніших і найдавніших оберегів людства. Тішить око результат. Із вправних рухів Ориси Яківни вимальовується сирний коник, який також за традицією освячується у великодньому кошику.

Діти настільки захопились творчістю, що й не помітили як пролетів час і зустріч закінчилась. Широ дякуємо Галині Яківній та Орисі Яківній за чудовий майстер-клас, бажаємо їм міцного здоров'я та творчого натхнення.

Уляна БАГРІЙЧУК,
начальник відділу екологічної освіти
НПП «Гуцульщина»

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В МАЄТКУ СВЯТОГО МИКОЛАЯ

Двадцять перше століття – століття «інформаційного» суспільства, яке визначається мобільністю, інформативністю, впровадженням новітніх технологій у всі сфери життя. Не є винятком і туристична сфера, яка останніми роками розвивається прискореними темпами. Головним «трендом» туризму наразі є віртуальна діяльність, або, як це зараз модно називати, експобізнес. Мова йде про віртуальні виставки, екскурсії, тури, тощо.

Останнім часом впровадження інновацій стало показником сучасного рівня розвитку будь-якої сфери, що стало передумовою вибору тематики дипломної роботи студентки 5 курсу географічного

факультету, Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича Уляни Третяк, на прикладі віртуальної екскурсії по ТМК «Маєток Святого Миколая».

Віртуальна екскурсія є незвичайною подорожжю, що дозволяє яскраво відчутти ефект особистої присутності. При цьому можна не відходячи від комп'ютерного столика буквально заглянути в будь-яке приміщення. Це свого роду «демо - версія» проведення екскурсії, в даному випадку по Маєтку Святого Миколая, яка реалізується у віртуальному світі. Єдиний недолік такого методу є те, що він не дозволяє поспілкуватись особисто із Святим Миколаєм та отримати від нього подарунків, проте цей метод не буде конкурентом екскурсії в реальному світі, а стане привабливим туристичним продуктом

у віртуальному світі.

Під час віртуальної подорожі «віртуальний турист» поглинається комп'ютером. Коли турист стає частиною культурного гіпертексту, він фізично входить в мультимедійну систему, тобто він реально є присутнім в віртуальній реальності і для нього віртуальність стає реальністю. Якщо традиційний туризм – це співпереживання на відстані, спостереження зі сторони, то віртуальний туризм дозволяє зануритись в культурний простір подорожей, включаючи і фантазії, і дійсність.

Уляна ТРЕТЯК,
*провідний фахівець рекреаційного
еколого-просвітницького центру
«Маєток Святого Миколая»*



НА РОСОХАТУ - ПО НАСТРІЙ, СПОКІЙ, ЕНЕРГІЮ



Гуцул шукав таку місцину, йдучи у гори, у плаї, на високі полонини, щоб погостити з побратимами про життя, щоб звеселити око, відіграти душу піснею, дотешним жартом, красою краю. Ще гуцула, як доброго газду, бентежило почуття



В мальовничому куточку карпатських гір, у магічній місцині гуцульського краю, де веселки п'ють воду у водоспадів, де небо стелить хмари на хребти - тут живуть традиції гуцулів, живе мистецтво і культура, живе вільнолюбивий дух гуцула...

Це – самотнє, відоме село Шешори, маленька неповторна краплинка повноводної річки, що зветься Україною. Багатогранний рекреаційний ресурс Шешорів: історичний, культурний, мистецький, природний - все в гармонії, у невимовному поєднанні людини, природи і побуту... Людина вдячна Богу і долі за неземну красу, за рай земний, маленький затишний Едем. Невимовна краса природи, самотність і колорит гуцулів надихав композиторів, поетів на творчість, а митців майстрів - на мистецтво та реалізацію Богом даного таланту.

Але, гуцула вабили гори, йому потрібно було черпати духу гір, енергії, сил.

відповідальності за родину, за худобу, за добробут і затишок. Так і зародилась традиція полонинського літування, що живе і процвітає дотепер.

На сьогоднішній день околицями Шешор, територією Національного природного парку «Гуцульщина», прокладено чи не найулюбленіший літній туристичний маршрут «На полонину Росохата». Дорога на полонину – легка і приємна. Ця еколого-пізнавальна стежка промаркована, маршрут облаштовано відпочинковими місцями, малими архітектурними формами, де можна відпочити, заховатись в дорозі від негоди, відновити сили джерельною водою. Дорога на полонину минає швидкоплинно у розповідях, у ознайомленні з навколишнім світом, у запитаннях «Чому?», «Коли?», «Як?». Гордість бере, що цікавить відвідувачів наш край - є багато охочих пізнати цю красу. А зустріч з ватагом, Василем Кравчуком, особливим поло-

нинським життям, залишає у серці добрий слід, а на душі - тепло і спокій. Нелегка праця пастухів, ватага, а відповідальна яка! На ватага лягає відповідальність за худобу, за якість молочної продукції, а ще, як не дивно, у них вистачає часу і бажання на майстер-клас по приготуванню баношу і виготовленню будза, вурди, бринзи. Коли господарі полонини зустрічають гостей, помічаю, що зникає у них втота полонинських буднів, бо звучить гуцульська говірка, звучать рідні переспіви, чути клекіт і передзвін дзвінків на маржині, горить ватра, тут - близько до неба і до Бога.

Заради таких миттєвостей варто долати шлях, йти до гір, на полонину. Втомлені позитивом, щасливі від емоцій повертаємось додому. До нових зустрічей, до нових вражень!

Ольга ГАРАСИМ'ЮК,
*провідний фахівець відділу рекреації
та благоустрою НПП «Гуцульщина»*

УВАГА! АФРИКАНСЬКА ЧУМА НАСТУПАЄ

Африканська чума свиней (АЧС) (*Pestis africana suum*) - небезпечна інфекційна хвороба свиней, яка характеризується лихоманкою, запальними і дистрофічними ураженнями внутрішніх органів, чисельними крововиливами та високою смертністю.

Це одна із найбільш небезпечних хвороб свиней, оскільки характеризується значними економічними збитками, зумовленими відсутністю вакцини, запровадженням спеціального режиму для свиного господарств, обов'язковістю дотримання ветеринарно-санітарних вимог до утримання свиней, витратами на проведення моніторингових та діагностичних досліджень, організацією профілактичних та ліквідаційних заходів, в разі загрози чи виникнення хвороби та торговельними обмеженнями, що запроваджуються для недопущення її розповсюдження.

Все більш складною стає епізоотична ситуація на території України щодо розповсюдження АЧС. З початку 2012 року в 17 областях України зареєстровано 68 випадків захворювання на цю хворобу, з яких 19 випадків серед дикої лісової фауни. З початку 2016 року зафіксовано 11 випадків.

Впродовж останнього місяця АЧС була виявлена і на території західної України, а саме у Чернівецькій та Хмельницькій областях. Останній випадок зареєстровано 07.06.2016 року у селі Довжок, Новоселицького району, Чернівецької області - це приблизно на відстані 150 км. від Косівського району. Тому, щоб не допустити поширен-



ня збудника АЧС на території району в Косівській РДА відбулася нарада Державної надзвичайної протиепізоотичної комісії за участю представників Косівського відділу

поліції, Управління Держпродспоживслужби в Косівському районі, керівників та власників свиного господарств всіх форм власності, ДП «Кутське лісове господарство», Косівської РО УТМР, редакції газети «Гуцульський край», Косівського РП «Райагроліс» та НПП «Гуцульщина». Під час наради було прийнято рішенням № 4 від 15 червня 2016 року «Про епізоотичну ситуацію щодо африканської чуми свиней в державі та поширення захворювання територією західної України. Заходи профілактики та недопущення занесення збудника африканської чуми свиней на територію району».

ЗАСТЕРІГАЄМО: виявивши хвору тварину (нестандартна поведінка) чи труп дикого кабана необхідно негайно сповістити про це лікаря ветеринарної медицини та вжити заходи, щодо унеможливлення контакту із виділеннями хворої тварини.

Вірус африканської чуми свиней не становить небезпеки для людини та надзвичайно небезпечний для свиней!

ПАМ'ЯТАЙТЕ: лихо легше застерегти аніж побороти !!!

Роман ІВАНЧУК,
провідний інженер зі збереження тваринного світу
НПП «Гуцульщина»

ВІДНОВЛЕННЯ ПРИРОДНИХ ЕКОСИСТЕМ



З метою відновлення природних екосистем, раціонального використання рекреаційного потенціалу Українських Карпат на території Косівського району, Указом Президента України було створено Національний природний парк «Гуцульщина».

В природоохоронній діяльності НПП «Гуцульщина» велика увага приділяється відновленню природних екосистем. Виростити ліс - це досить важлива, клопітка, поважна і відповідальна праця. Здавня відомо, що лісівники, при проведенні природоохоронних заходів, не мають права на помилку, а тим більше, при відновленні лісу. При створенні штучних насаджень (лісових культур), потрібно приділяти велику увагу території на якій планується проводити відновлення лісу. Перш за все необхідно обстежити дану ділянку, вибрати оптимальний асортимент порід, густоту лісових культур, які б відповідали даним умовам місцезростання, щоб в майбутньому це насадження було високопродуктивним,



стійким проти хвороб і шкідників, виконувало покладені на нього функції (водоохоронні, протиерозійні, рекреаційні і інші). У 2016 році працівниками НПП «Гуцульщина» було заліснено 6,3 га - це ділянки на яких були проведені суцільні санітарні рубки в 2015 році. Крім того, проведено ввід недостаючих порід на площі - 6,3 га, та доповнення лісових культур на площі - 2,4 га. Посадковий матеріал для проведення лісовідновних робіт вирощений на лісових розсадниках НПП «Гуцульщина».

Закликаю всіх жителів нашого краю спільними зусиллями робити все можливе для того, щоб в наших лісах красувалися величаві дуби і буки, пухнасті красуні ялиці і смереки. Завжди пам'ятаймо слова М. Рильського «Хто дїброви молоді ростить той живе й працює для століть».

Микола КОПЧУК,
провідний інженер з питань лісовідновлення НПП «Гуцульщина»

